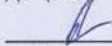

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

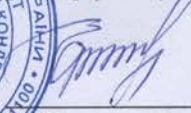
ПОГОДЖЕНО

Декан факультету філології,
психології та педагогіки,
кандидат педагогічних наук,
доцент

 Анна АГЕЙЧЕВА
« 31 » 03 2025 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії,
ректор університету

 Олена ФІЛОНІЧ
« 31 » 03 2025 р.

ПРОГРАМА

ТВОРЧОГО КОНКУРСУ З РИСУНКА

спеціальності В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»
галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
освітній ступінь «бакалавр»

Програма затверджена на засіданні
Вченої ради факультету філології,
психології та педагогіки
Протокол від « 20 » 03 2025р. № 9

Програма творчого конкурсу з Рисунка для вступу на навчання для здобуття ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти зі спеціальності В4 «Образотворче мистецтво та реставрація» за освітньою програмою «Образотворче мистецтво та реставрація» очної форми навчання розроблена згідно з Правилами вступу для здобуття вищої освіти до Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» в 2025 році.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ТВОРЧОГО КОНКУРСУ

Пропонована програма творчого конкурсу з рисунка є основним документом, що визначає порядок, зміст, критерії оцінювання та організаційні засади проведення вступного випробування для абітурієнтів, які вступають на освітній ступінь «бакалавр» за спеціальністю В4 «Образотворче мистецтво та реставрація» галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки».

1. Мета і завдання, що стоять при проведенні творчого конкурсу.
2. Зміст творчого конкурсу, матеріал виконання, критерії оцінювання.
3. Форма проведення творчого конкурсу.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ТВОРЧОГО КОНКУРСУ

Основною метою творчого конкурсу з рисунка гіпсової голови є здійснення комплексної оцінки рівня практичної підготовленості вступників до опанування освітньої програми зі спеціальності В4 «Образотворче мистецтво та реставрація» (в контексті відповідної галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»). Творчий конкурс спрямований на виявлення наявності у абітурієнтів базових, але необхідних для успішного навчання, навичок академічного рисунка як фундаменту для подальшого розвитку фахової майстерності.

Шляхом виконання рисунка гіпсової голови екзаменаційна комісія прагне оцінити здатність вступника до візуального сприйняття та аналізу складної об'ємної форми, розуміння її структурних особливостей та пропорційних співвідношень. Важливим аспектом є вміння конструктивно мислити, вибудовуючи зображення на площині аркуша з урахуванням перспективних скорочень та логіки формотворення.

Окрім цього, конкурс має на меті визначити рівень володіння абітурієнтом законами світлотіні як основного засобу моделювання об'єму в рисунку. Оцінюється розуміння принципів розподілу світла на поверхні, вміння передавати градації тону, виявляти власні та падаючі тіні, а також використовувати рефлекси для підсилення пластичності зображення та відчуття матеріальності гіпсу.

Не менш важливим є здатність вступника до спостережливості та передачі характеру гіпсової моделі, виявлення її індивідуальних особливостей та нюансів форми. Оцінюється також графічна культура виконання рисунка, володіння олівцем як інструментом, вміння використовувати різноманітність штриха та тушування для досягнення виразності та цілісності зображення.

Основним практичним завданням творчого конкурсу є виконання академічного рисунка гіпсової голови (конкретна модель визначається екзаменаційною комісією безпосередньо перед початком випробування) графітними олівцями різної твердості на папері формату А3.

В процесі виконання рисунка абітурієнт повинен продемонструвати комплекс навичок та знань, що є фундаментальними для подальшого навчання за обраною спеціальністю. Зокрема, необхідно виявити вміння грамотно організувати композиційне розміщення гіпсової голови на площині аркуша, враховуючи її розміри, пропорції та характерні особливості. Важливим є раціональне використання всього формату паперу, забезпечення візуальної збалансованості та цілісності зображення.

Наступним ключовим аспектом є точне відтворення пропорцій гіпсової голови в цілому та її окремих складових частин (черепної коробки, лицевої частини, носа, очей, рота, вух). Абітурієнт має показати розуміння співвідношення розмірів та форм, вміння аналізувати натуру та фіксувати характерні розмірні співвідношення.

Особливу увагу буде приділено конструктивно-аналітичній побудові форми гіпсової голови. Це передбачає не лише лінійне зображення контурів, але й розуміння об'ємної структури моделі, вміння подумки розкласти її на прості геометричні тіла, виявляти вісь симетрії, характерні площини та точки. Важливим є врахування перспективних скорочень при зображенні голови в заданому ракурсі.

Одним з найважливіших завдань є передача об'єму за допомогою світлотіні (тональне моделювання). Абітурієнт повинен продемонструвати розуміння принципів розподілу світла на об'ємній формі, вміння визначати джерело світла та відповідно до нього виявляти світлі, півтіньові, тіньові ділянки, власні та падаючі тіні, а також рефлекси. Послідовне нанесення тону, поступовий перехід від загального до деталей, вміння досягати пластичності моделювання та відчуття матеріальності гіпсу є ключовими критеріями оцінювання.

Крім того, в процесі рисунка необхідно виявити характер та індивідуальні особливості обраної гіпсової моделі згідно ракурсу. Кожна гіпсова голова має свої унікальні риси, вираз, нюанси форми. Абітурієнт повинен показати здатність до уважного спостереження та відображення цих особливостей у своєму рисунку.

Нарешті, важливим є рівень графічної майстерності виконання (техніка рисунка – штрихування). Оцінюватиметься володіння графітними олівцями, вміння використовувати різноманітність штриха для передачі тону, фактури та

характеру поверхні гіпсу. Охайність, завершеність роботи та загальна графічна культура виконання також матимуть значення при оцінюванні.

Виконання цього завдання вимагає від абітурієнта не лише технічних навичок, але й художнього бачення, здатності до аналізу форми, логічного мислення та терпіння. Результат творчого конкурсу є важливим показником готовності вступника до подальшого навчання образотворчому мистецтву.

Абітурієнт має знати:

Основи академічного рисунка:

- Принципи композиційного розміщення зображення на площині.
- Закони лінійної та повітряної перспективи в рисунку.
- Основні правила побудови об'ємних форм.
- Принципи світлотіньового моделювання об'єму (розподіл світла, півтіні, власної та падаючої тіні, рефлексу).
- Характерні особливості будови гіпсової голови (основні пропорції черепа та лицевої частини, розташування та форма основних елементів: очі, ніс, рот, вуха).
- Основи теорії штрихування як засобу передачі тону та фактури.

Художні матеріали:

- Види графітних олівців та їхні властивості (твердість, м'якість).
- Призначення та правила використання ластика, канцелярського ножа і правила заточування олівців.
- Вимоги до паперу для рисунка.

Абітурієнт має вміти:

Практично виконувати академічний рисунок гіпсової голови:

- Композиційно грамотно розміщувати зображення на аркуші, враховуючи формат та особливості моделі.
- Точно визначати та передавати загальні пропорції гіпсової голови та співвідношення її основних частин.
- Конструктивно будувати форму голови та її деталей, використовуючи лінійний рисунок та узагальнені геометричні об'єми.
- Послідовно здійснювати світлотіньове моделювання форми, виявляючи об'єм та пластику гіпсової голови за допомогою тону.
- Передавати характерні особливості гіпсової моделі, її індивідуальні риси.
- Володіти різними прийомами штрихування та тушування для створення тональних градацій та передачі фактури гіпсу.
- Аналізувати форму гіпсової голови, виділяти головне та другорядне.
- Уважно спостерігати за натурою та відображати її особливості в рисунку.
- Використовувати графічні матеріали відповідно до поставлених завдань.
- Підтримувати охайність робочого місця та охайно виконувати рисунок.

ЗМІСТ ТВОРЧОГО КОНКУРСУ, МАТЕРІАЛИ ВИКОНАННЯ

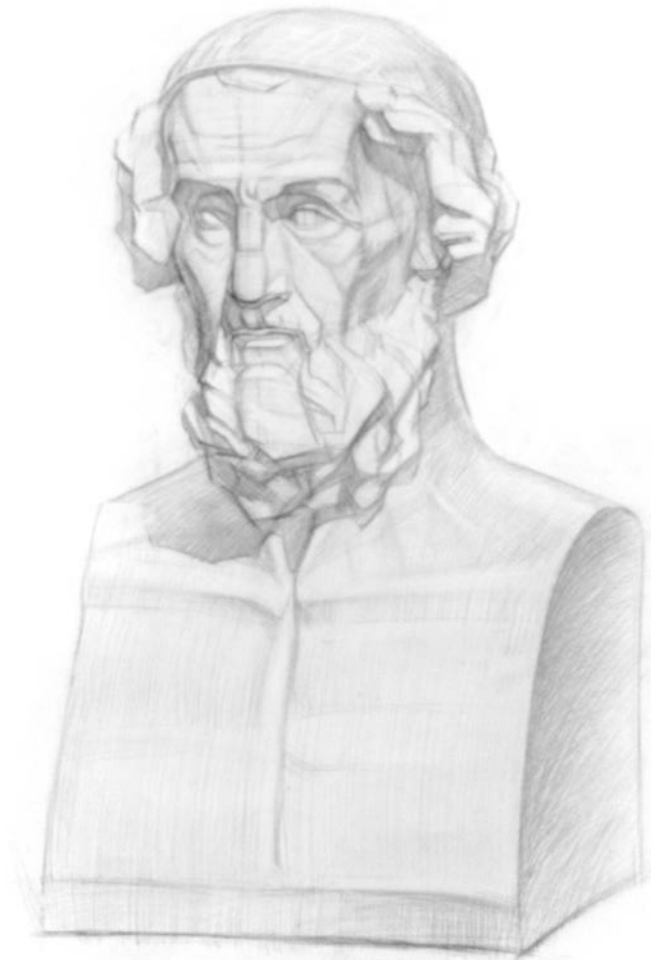

Рис.1. Приклад рисунка гіпсової голови

Зміст творчого конкурсу з рисунка гіпсової голови охоплює практичне виконання академічного рисунка, що передбачає демонстрацію вступником комплексу знань, умінь та навичок у галузі образотворчого мистецтва, зокрема в академічному рисунку. Конкурс спрямований на оцінювання здатності абітурієнта до візуального сприйняття, аналізу форми, її конструктивної побудови, передачі об'єму за допомогою світлотіні, відтворення пропорцій та виявлення характерних особливостей гіпсової моделі.

1. Об'єкт зображення:

- Вступники виконують рисунок гіпсової голови з античної або класичної скульптури. Конкретна модель (наприклад, голова Аполлона, голова Геракла, голова Венери, голова Гомера, або голова Гаттамелата)

визначається екзаменаційною комісією безпосередньо перед початком творчого конкурсу.

- Гіпсова голова встановлюється в певному ракурсі та освітлюється штучним спрямованим світлом (або комбінованим освітленням), що забезпечує чітке виявлення світлотіньових градацій. Умови освітлення є однаковими для всіх учасників конкурсу.

2. Матеріали та інструменти:

- Вступники працюють на папері для рисунка формату А3 (420x297 мм), який приноситься із собою.
- Для виконання рисунка використовуються графітні олівці різної твердості (від твердих Н, 2Н до м'яких В, 2В, 3В тощо). Рекомендується мати набір олівців для можливості варіювання градації тону та лінії.
- Допоміжними інструментами є ластик (м'який та пружний і еластичний) для видалення зайвих ліній та корекції тону, а також канцелярський ніж для заточування олівців. Дозволяється використання клячки (дуже м'який ластик) для м'якого видалення тону та створення світлих акцентів.
- Використання лінійок, циркулів, трафаретів та інших допоміжних креслярських інструментів забороняється. Рисунок виконується виключно від руки, на основі візуального сприйняття та аналізу натури.

3. Процес виконання рисунка:

- **Композиційне розміщення:** На початковому етапі вступник визначає оптимальне розташування гіпсової голови на площині аркуша, враховуючи її пропорції, ракурс та освітлення. Зображення повинно бути збалансованим, не занадто великим чи малим, та гармонійно вписаним у формат паперу.
- **Лінійно-конструктивна побудова:** Далі здійснюється побудова основних об'ємів гіпсової голови за допомогою легких ліній. Визначаються загальні пропорції черепа та лицевої частини, їх співвідношення. Проводиться аналіз форми за допомогою уявних геометричних тіл (куля, циліндр, паралелепіпед), виявляється вісь симетрії, намічаються основні площини та характерні точки (основа носа, лінія рота, розташування очей, вух). Важливим є врахування перспективних скорочень відповідно до заданого ракурсу.
- **Уточнення форми та деталей:** На цьому етапі лінійний рисунок деталізується. Уточнюються деталі обличчя (очі, ніс, рот, вуха), їх форма, розмір та взаємне розташування. Проводиться більш ретельний аналіз анатомічної будови гіпсової голови, виявляються характерні вигини та площини.
- **Світлотіньове моделювання:** Після завершення лінійного рисунка розпочинається робота з тоном. Визначається джерело світла та розподіл світлотіні на поверхні гіпсової голови. Послідовно наносяться тональні шари, починаючи з загальних тіней та півтіней. Поступово тон

посилюється в глибоких тінях, виявляються власні та падаючі тіні, а також світлі ділянки та рефлекси. Для передачі тональних градацій використовується штрихування різної інтенсивності, напрямку та щільності, а також прийоми тушування (щільні штрихи) для створення м'яких переходів. Важливо передати пластичність форми та відчуття матеріальності білого гіпсу.

- **Передача характеру та індивідуальних особливостей:** В процесі тонального моделювання особлива увага приділяється виявленню характерних рис обраної гіпсової голови, її виразу, особливостей будови окремих елементів.
- **Завершення роботи:** На заключному етапі рисунок узагальнюється, уточнюються деталі, підсилюються контрасти, досягається цілісність та завершеність зображення. Видаляються зайві лінії, коригується тон.

4. Очікуваний результат:

В результаті виконання творчого конкурсу вступник повинен створити академічний рисунок гіпсової голови, який демонструє:

- Правильне композиційне рішення.
- Точне відтворення пропорцій моделі.
- Грамотну конструктивну побудову форми.
- Переконливу передачу об'єму за допомогою світлотіні.
- Виявлення характерних особливостей гіпсової голови.
- Володіння технікою графітного рисунка (штрихування).
- Охайність та завершеність виконання.

Зміст творчого конкурсу спрямований на виявлення у абітурієнтів базових художніх здібностей, необхідних для успішного навчання за обраною мистецькою спеціальністю, та є важливим критерієм оцінювання їхньої готовності до опанування складних дисциплін образотворчого циклу.

Завдання – рисунок гіпсової голови.

Час виконання – 4 академічних години (180 хвилин).

Розмір – А3 формат (420 x 297 мм).

Матеріали: папір для рисунка, графітні олівці (2H-3B), ластик, канцелярський ніж, малярний скотч (для закріплення роботи), або кнопки.

Робота оцінюється за 200-бальною шкалою.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання робіт абітурієнтів на творчому конкурсі з рисунка гіпсової голови здійснюється екзаменаційною комісією за наступними деталізованими критеріями, кожен з яких має ваговий коефіцієнт у загальній оцінці. Максимальна сумарна оцінка за виконану роботу становить 200 балів.

Кожен критерій оцінюється членами екзаменаційної комісії індивідуально, після чого виводиться середній бал, який і є результатом абітурієнта за творчий конкурс рисунка гіпсової голови. Такий деталізований підхід дозволяє комплексно оцінити рівень підготовки та забезпечити об'єктивність конкурсного відбору.

№ з/п	Найменування критерію	Кількість балів		Складові критерію
1	Компонування	20	10	Співвідношення зображення з розміром аркуша паперу
			10	Правильність розташування зображення відносно вертикалі й горизонталі
2	Побудова гіпсової голови	60	30	Пропорції
			10	Врахування перспективи
			20	Правильність побудови
3	Конструктивний аналіз гіпсової голови	60	20	Наявність конструктивного аналізу об'єкту
			20	Конструктивна побудова деталей
			20	Передача особливостей
4	Світлотіньове моделювання форми гіпсової голови	40	10	Виявлення за допомогою світлотіні загальної форми
			20	Світлотіньове моделювання
			10	Застосування напівтонів, рефлексів
5	Техніка виконання	20	8	Пластичність лінії, якість штриха
			8	Аналіз просторового розташування об'єкту
			4	Передача фактури і матеріальності білого гіпсу

Шкала оцінювання робіт (200 балів): ECTS та національна

200 балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
181-200	A	5 (відмінно)
163-180	B	4 (добре)
147-162	C	
127-146	D	3 (задовільно)
120-126	E	
0 – 119	FX	2 (незадовільно)

ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ТВОРЧОГО КОНКУРСУ

Творчий конкурс з рисунка гіпсової голови для вступу на освітній ступінь «бакалавр» зі спеціальності В4 «Образотворче мистецтво та реставрація» (в контексті відповідної галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки») проводиться **в один етап в очній формі**.

1. Реєстрація на творчий конкурс:

- Реєстрація для участі у творчому конкурсі здійснюється вступником онлайн через особистий кабінет вступника на офіційному веб-сайті.
- Під час реєстрації вступник заповнює необхідні персональні дані та обирає одну із запропонованих трьох різних дат складання творчого конкурсу, що визначені графіком основної сесії.
- Після успішної реєстрації вступник отримує підтвердження та інформацію про місце, дату і час проведення обраного ним дня творчого конкурсу.
- Особи, які претендують на навчання за державним замовленням (бюджет), беруть участь у творчому конкурсі на загальних підставах у визначені графіком дати.
- Особи, які планують навчання на контрактній основі, також проходять творчий конкурс у визначені графіком дати та реєструються через особистий кабінет вступника, обираючи зручний для них день складання. Результати творчого конкурсу є однаковими та враховуються як для претендентів на бюджетні місця, так і для контрактної форми навчання.

2. Графік проведення:

- Графік проведення основної сесії творчого конкурсу оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти не пізніше встановлених термінів прийому документів.
- Вступник самостійно обирає одну із запропонованих дат для участі у творчому конкурсі під час реєстрації на творчий конкурс в особистому кабінеті вступника. Зміна обраної дати після завершення подання заяви можлива із допомогою члена приймальної комісії в індивідуальному порядку за наявності поважних причин.

3. Процедура проведення творчого конкурсу:

- У визначений день та час вступники прибувають до вказаної аудиторії, маючи при собі документ, що посвідчує особу.
- Представники приймальної комісії здійснюють ідентифікацію вступників та показують місце де знаходяться номери.
- Абітурієнт має самостійно витягнути свій номер, та пройти на місце за вказаним номером.
- Змінювати місце заборонено!
- Вступники готуються до конкурсу прикріплюють папір на мольберт за допомогою малярного скотчу, або ґніпок. Перевіряють стан заточеності олівців. Усі необхідні для виконання рисунка матеріали вступники приносять самостійно.
- Екзаменаційна комісія оголошує назву гіпсової голови, яка є об'єктом рисунка для всіх учасників. Гіпсова голова встановлюється в певному положенні з визначеним освітленням, однаковим для всіх вступників, але різним ракурсом.
- Роботи абітурієнт не підписує і не робить ніяких додаткових рисунків на полі аркуша як робочої сторони, так і зворотної.
- Представник екзаменаційної комісії має зашифрувати кожену роботу і поставити штамп.
- Час, відведений на виконання рисунка, становить 4 академічні години (180 хвилин). Відлік часу починається після оголошення початку конкурсу.
- Протягом часу виконання роботи вступникам забороняється спілкуватися між собою, користуватися фотографіями, репродукціями, електронними пристроями та будь-якою сторонньою допомогою. Порушення цих правил може призвести до дискваліфікації.
- Після закінчення відведеного часу вступники самостійно здають свої роботи представникам екзаменаційної комісії.

4. Дії під час повітряної тривоги:

- У випадку оголошення сигналу повітряної тривоги під час проведення творчого конкурсу, процес виконання робіт негайно призупиняється.
- За вказівками представників приймальної комісії та відповідальних за цивільний захист, вступники організовано переходять до найближчого укриття, визначеного планом евакуації закладу освіти.
- Після закінчення повітряної тривоги та отримання дозволу на повернення до аудиторії, час, що залишився до завершення творчого конкурсу, продовжується на відповідний проміжок, витрачений на перебування в укритті.
- У випадку тривалої повітряної тривоги, що унеможливило завершення конкурсу у визначений день, приймальна комісія приймає рішення щодо подальших дій (наприклад, перенесення завершення конкурсу на інший час або день, що буде доведено до відома вступників офіційними каналами зв'язку).

5. Оголошення результатів та апеляційні дії:

- Після завершення творчого конкурсу всі роботи передаються на оцінювання екзаменаційній комісії.
- Результати творчого конкурсу оприлюднюються на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти у визначені терміни.
- У разі незгоди з отриманим результатом, вступник має право подати апеляцію протягом встановленого терміну з моменту оголошення результатів.
- Апеляція подається в письмовій формі на ім'я голови приймальної комісії (за встановленим зразком).
- Розгляд апеляції здійснюється апеляційною комісією, склад якої затверджується керівником закладу освіти.
- Під час розгляду апеляції перевіряється дотримання процедури проведення творчого конкурсу та обґрунтованість виставленої оцінки відповідно до затверджених критеріїв оцінювання.
- Вступник має право бути присутнім на засіданні апеляційної комісії під час розгляду його апеляції (за попереднім погодженням).
- Рішення апеляційної комісії є остаточним і оскарженню не підлягає. Результати розгляду апеляції доводяться до відома вступника офіційним письмовим повідомленням або через особистий кабінет вступника.

Ця форма проведення творчого конкурсу забезпечує прозорість, об'єктивність та рівні умови для всіх вступників, а також враховує можливі непередбачувані обставини.

На творчому конкурсі забороняється використання мобільних телефонів та інших пристроїв.

Для участі у творчому конкурсі обов'язково мати паспорт!

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амін Д. Анатомія для художників: Наочний посібник із зображення людського тіла. Київ : ArtHuss, 2022. 304 с. ISBN 978-617-8025-21-2.
2. Берджер Д. Як ми бачимо / Джон Берджер. – Харків: IST Publishing, 2020. – 176 с.
3. Вступ 2025. Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». URL: <https://vstup-info.nupp.edu.ua/>.
4. Клименюк Т. Креслення. Рисунок / Тетяна Клименюк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 244 с.
5. Луміс Е. Рисуємо голови та руки. Київ : ArtHuss, 2024. 156 с. ISBN 978-617-8025-68-7.
6. Луміс Е. Як досягти успіху в рисунку. Київ : ArtHuss, 2025. 160 с. ISBN 978-617-8425-25-8.
7. Сухенко В. Академічний рисунок [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / Віктор Сухенко ; Нац. акад. образотвор. мистецтва і архітектури. - Київ : Амадей, 2016. - 231 с.

Завідувач кафедри
образотворчого мистецтва,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Тетяна ЗІНЕНКО